

กรมทรัพย์สินทางปัญญา
กระทรวงพาณิชย์

เล่มที่ 17 เลขที่ประกาศ 65
วันที่ประกาศโฆษณา 28 มิถุนายน 2554

ประกาศโฆษณาการรับขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

เลขที่คำขอ 54100085 วันที่ยื่นคำขอ 7 พฤศจิกายน 2554

สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ผ้าฝ้ายทอผสมขนแกะบ้านห้วยห้อม

รายการสินค้า ผ้าฝ้ายทอผสมขนแกะ

ผู้ขอขึ้นทะเบียน กลุ่มสตรีทอผ้าขนแกะ บ้านห้วยห้อม โดยนางมะลิวัลย์ นักรบไพโร

ที่อยู่ 32 หมู่ 1 ตำบลห้วยห้อม อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58120

1. คุณภาพ ชื่อเสียง คุณสมบัติหรือคุณลักษณะเฉพาะของสินค้า

คำนิยาม

ผ้าฝ้ายทอผสมขนแกะบ้านห้วยห้อม หมายถึง ผ้าทอมือที่ใช้เส้นฝ้ายเป็นเส้นยืนและด้ายปั่นจากขนแกะเป็นเส้นพุ่ง ทอขึ้นตามวิธีการแบบโบราณของสตรีปกากะญอ (ใช้กี่เอว) มีลวดลายดั้งเดิมที่เป็นเอกลักษณ์ของชนเผ่า และมีลวดลายประยุกต์ที่ผลิตในเขตพื้นที่บ้านห้วยห้อม ตำบลห้วยห้อม อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ลักษณะของสินค้า

(1) ลักษณะทางกายภาพ

- ผ้าฝ้ายทอผสมขนแกะบ้านห้วยห้อม มีสภาพที่เรียบร้อยตลอดทั้งผืน ลวดลายเด่นชัด เส้นด้ายและเส้นขนแกะชัดเจนตามแนวเส้นยืนและเส้นพุ่ง สีและเนื้อผ้าสม่ำเสมอ

- ลวดลายของผ้าทอผสมขนแกะบ้านห้วยห้อม เช่น ลายลูกแก้วตาใหญ่ ลายลูกแก้วตาเล็ก ลายดอกเข็ม ลายดอกเข็มคู่ ลายคอนกพิราบ ลายข้าวโพด ลายซิกแซก ลายกากบาทผสมกับลายสี่เหลี่ยม ลายบันได และลวดลายประยุกต์ เป็นต้น

(2) ประเภทสินค้า

- ผ้าพันคอ มีความกว้าง x ยาว ไม่ต่ำกว่า 9 x 60 นิ้ว
- ผ้าคลุมไหล่กลาง มีความกว้าง x ยาว ไม่ต่ำกว่า 27 x 70 นิ้ว
- ผ้าคลุมไหล่ใหญ่ มีความกว้าง x ยาว ไม่ต่ำกว่า 28 x 80 นิ้ว
- ผ้าคลุมโต๊ะเล็ก มีความกว้าง x ยาว ไม่ต่ำกว่า 37 x 54 นิ้ว
- ผ้าคลุมโต๊ะใหญ่ มีความกว้าง x ยาว ไม่ต่ำกว่า 54 x 110 นิ้ว
- ย่ามเล็ก มีความกว้าง x ยาว ไม่ต่ำกว่า 4 x 4 นิ้ว

- ย่านกลาง มีความกว้าง x ยาว ไม่ต่ำกว่า 6x6 นิ้ว
- ย่านใหญ่ มีความกว้าง x ยาว ไม่ต่ำกว่า 7x7 นิ้ว

2. กระบวนการผลิต

วัตถุดิบ

(1) เส้นด้ายจากขนแกะ

(1.1) แกะที่เลี้ยงในบ้านห้วยห้อม เป็นสายพันธุ์ดอร์เซทผสมพันธุ์พื้นเมือง

(1.2) แกะที่เลี้ยงในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดย 2 หน่วยงาน คือ สถานีปศุสัตว์จังหวัดแม่ฮ่องสอน

และสถานีวิจัยทดสอบพันธุ์สัตว์แม่ฮ่องสอน เป็นสายพันธุ์บอนด์ผสมสายพันธุ์คอร์ริเดล เมื่อแกะอายุครบ 1 ปี จะเริ่มตัดขนได้และจะเว้นไปอีก 1 ปีจึงจะตัดขนใหม่อีกครั้ง

(2) เส้นฝ้าย ตามมาตรฐานเส้นยืนเบอร์ 20/2 และเบอร์ 32/2

(3) สีย้อมจากวัตถุดิบตามธรรมชาติ ที่มาจากดิน เปลือกไม้ เหง้า ผล ใบ กิ่งและรากของพืชต่างๆ และไม้ที่มีในท้องถิ่น ส่วนใหญ่จะใช้สีจากเปลือกไม้ ทำขึ้นตามวิธีการและความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น

ขั้นตอนการทำขนแกะให้เป็นเส้นด้าย

(1) ตัดขนแกะที่มีอายุ 1 ปีขึ้นไป

(2) ยีขนแกะเพื่อเอาเศษหญ้าและสิ่งปนเปื้อนออก

(3) นำขนแกะไปผ่านกระบวนการซักล้าง แล้วนำไปพาดตาก โดยคลี่ให้บางที่สุด ตากทิ้งไว้จนแห้ง

(4) การยี่ (ปีเค) ดึงเส้นขนแกะออกให้เป็นเส้น โดยดึงให้ดึงตามแนวของเส้นขนแกะ

(5) การแปรขนแกะ (คลือแป๊ะอะอ) นำแปรงที่ใช้แปรขนแกะ 2 อัน ด้านหนึ่งให้วางขนแกะที่ผ่านการยี่ลงไปให้ทั่ว แล้วนำแปรงอีกอันมาประกบเพื่อสาางขนแกะ ทำสลับไปมาจนขนแกะเรียงเป็นเส้นฟูเป็นปุย

(6) การปั่น (เล่โซงู) เป็นกระบวนการปั่นด้ายแบบดั้งเดิม โดยการดึงใยขนแกะออกจากปุย แล้วปั่นเป็นเกลียวด้วยเครื่องมือที่เรียกว่า กะหะ มีลักษณะเป็นวงล้อ โดยใช้มือหมุนมีสายพานโยงวงล้อเข้ากับแกนในเพื่อกรอด้าย

(7) การม้วนเส้นด้ายขนแกะ ใช้อุปกรณ์ชอควอเดหรือหน่อคลือลือ ทำจากไม้ไผ่มีลักษณะเป็นรูปตัว I (ไอ) เพื่อให้ได้เส้นด้ายขนแกะเป็นใจๆ สำหรับใช้เป็นเส้นพุ่ง

(8) การฟอกย้อม ใช้สีที่ได้จากเปลือกไม้ เป็นสีโทนน้ำตาล เหลือง แดง จะใช้ย้อมเส้นฝ้ายและเส้นด้ายขนแกะ หรือย้อมเมื่อทอเป็นผืนแล้วก็ได้

การทอ

(1) อุปกรณ์ในการทอผ้า

(1.1) หลั๊กม้วนด้าย (จอกวาเด)

(1.2) ทะเบอะ

(1.3) สายวัด

(1.4) ไม้ ก

(1.5) ขนหมู

(2) วิธีการทอ

(2.1) จัดเรียงไม้แต่ละอันในเครื่องทอให้เรียบร้อย

(2.2) ตันไม้กลมแยกชั้นฝ้ายไปด้านหลังห่างจากตะกอลงจัดขึ้นเพื่อแยกชั้นฝ้ายและยกไม้ตะกอลงขึ้นเพื่อเปิดช่องให้ด้ายพุ่ง

(2.3) พุ่งด้ายเส้นพุ่งเข้าไป ใช้ไม้ ก กระแทกด้ายพุ่งเข้าไปชิดในสุด ให้เนื้อผ้าแน่น

(2.4) รวบไม้กลม และตะกอลงเข้าชิดกัน เพื่อเปิดชุดฝ้ายอีกชั้นหนึ่ง สอดด้ายพุ่งเข้าไปกระแทกด้วยไม้ ก ทำเช่นนี้สลับกันไปเรื่อยๆ จนได้ความยาวของผ้าที่ต้องการ ในกระบวนการทอบางครั้งอาจมีเส้นด้ายที่พันกัน ให้ใช้ขนหมูสามหรือหวีให้เส้นด้ายเรียบจะให้เห็นลายที่ชัดเจน

การบรรจุหีบห่อ

(1) รายละเอียดบนฉลาก/หีบห่อ ให้ประกอบด้วยคำว่า “ผ้าฝ้ายทอผสมขนแกะบ้านห้วยหอม” และ/หรือ cotton wool blend fabric

(2) น้ำหนักบรรจุ วัน เดือน ปี ที่ผลิต

3. ความสัมพันธ์ระหว่างสินค้ากับแหล่งภูมิศาสตร์

ลักษณะภูมิประเทศ

บ้านห้วยหอมตั้งอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติแม่ยมฝั่งซ้าย ภายใต้อำเภอที่ดำเนินงานของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่ลาน้อย ที่ระดับความสูง 1,000 – 1,300 เมตร มีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ประกอบด้วย ป่าไม้ภูเขา และแหล่งน้ำธรรมชาติหลายสาย เช่น ลำห้วยชะหย้าโก๊ะ ห้วยบาโก๊ะ ห้วยหนูโก๊ะ และห้วยซิดิโก๊ะ สภาพภูมิอากาศมีอากาศเย็นตลอดทั้งปี ช่วงฤดูฝนยาวนาน ในช่วงเดือน พ.ค. – ก.ย. อุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปี 22 องศาเซลเซียส ซึ่งมีสภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศเหมาะแก่การเลี้ยงแกะขน

ประวัติความเป็นมา

หญิงกะเหรี่ยงบ้านห้วยหอมเริ่มทอผ้าขนแกะเมื่อประมาณปี 2500 เมื่อมิชชันนารีที่มาเผยแพร่ศาสนาคริสต์ ได้เห็นการทอผ้าตามประเพณีดั้งเดิม ซึ่งใช้ฝ้ายพื้นเมืองที่ปลูกเองปั่นเป็นด้ายทอผ้า จึงได้นำความรู้เกี่ยวกับการใช้ขนแกะทำเป็นเส้นด้ายสำหรับทอผ้ามาสอนให้แก่ชาวบ้าน นับตั้งแต่เทคนิคการหริขนแกะ ปั่นเป็นเส้นด้าย และทอเป็นผ้า รวมทั้งนำแกะมาให้ชาวบ้านเลี้ยงเพื่อตัดขน ต่อมาในปี 2538 เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จเยี่ยมเยียนประชาชนที่บ้านห้วยหอม ได้พระราชทานความช่วยเหลือด้านการปรับปรุงพันธุ์ โดยทรงโปรดฯ ให้เจ้าหน้าที่นำพ่อแกะพันธุ์ที่เลี้ยงไว้เพื่อตัดขนโดยเฉพาะ ซึ่งนำเข้ามาจากออสเตรเลียมาทำการผสมพันธุ์กับแกะพื้นเมือง จนได้ลูกแกะพันธุ์ตัดขนที่ชอบอากาศหนาวเย็นอันเป็นสภาพอากาศของพื้นที่ จ.แม่ฮ่องสอน และมีการจัดตั้งกลุ่มสตรีทอผ้าขนแกะบ้านห้วยหอมขึ้นมา

การผลิตผ้าฝ้ายทอผสมขนแกะเป็นการผสมผสานจุดเด่นของฝ้ายและขนแกะเข้าไว้ด้วยกันอย่างกลมกลืน ขนแกะให้ความยืดหยุ่นและอบอุ่น ในขณะที่ฝ้ายให้ความเบาและเย็นสบาย ทำให้ได้ผ้าที่ใช้สวมใส่ได้ทุกฤดูกาลตลอดปี และมีระดับของสีฝ้ายหนักเบาอยู่ในผืนเดียวกันอย่างไม่ธรรมดา จนสามารถสร้างชื่อเสียงเป็นที่รู้จักและนิยมของผู้บริโภคว่า ผ้าฝ้ายทอผสมขนแกะบ้านห้วยห้อมเป็นสัญลักษณ์หนึ่งของบ้านห้วยห้อมและจังหวัดแม่ฮ่องสอน

4. ขอบเขตที่ตั้งแหล่งภูมิศาสตร์

ขอบเขตการผลิตผ้าฝ้ายทอผสมขนแกะบ้านห้วยห้อม ครอบคลุมเขตพื้นที่บ้านห้วยห้อม ตำบลห้วยห้อม อำเภอแม่ออน จังหวัดแม่ฮ่องสอน รายละเอียดตามแผนที่

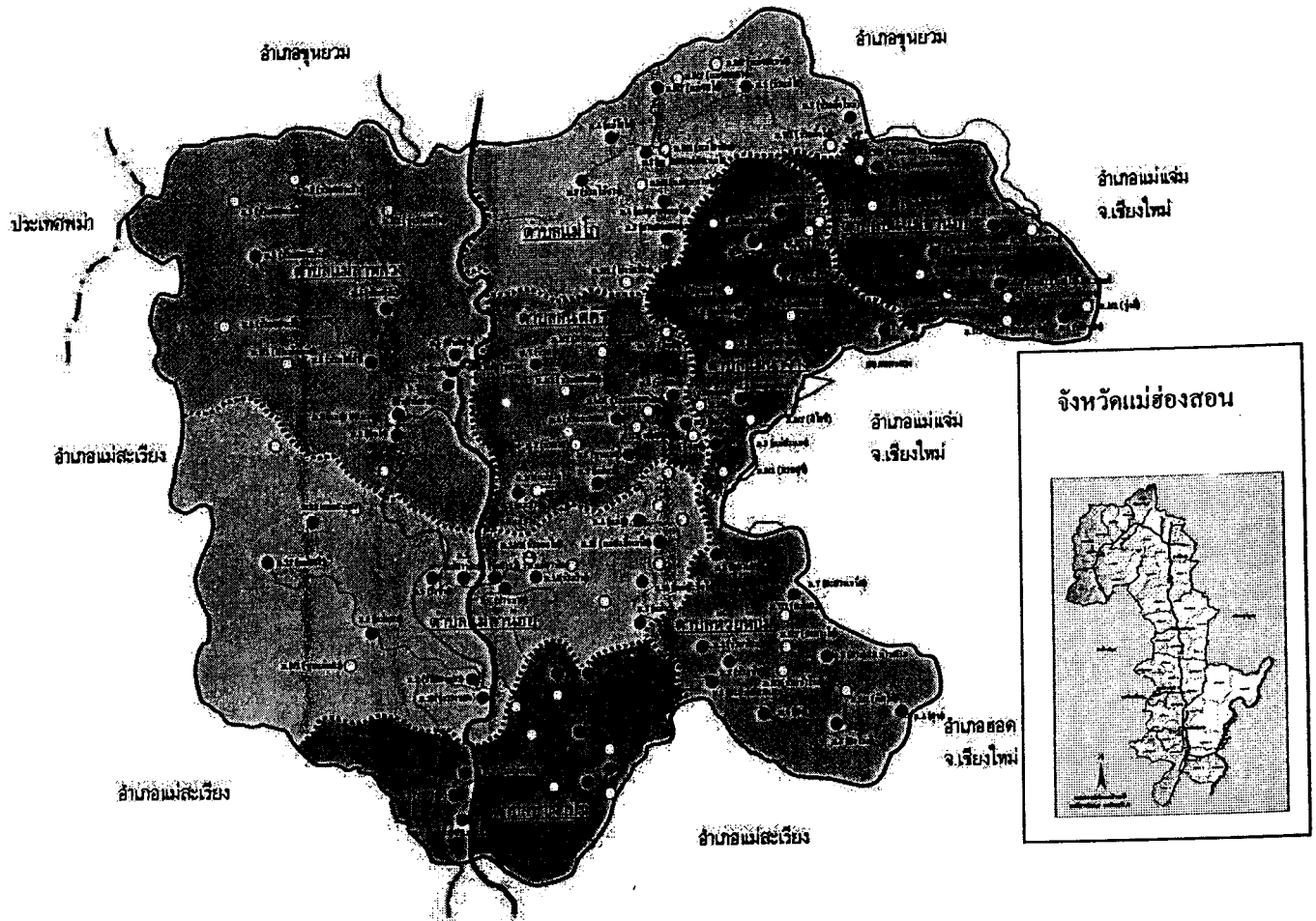
5. การพิสูจน์แหล่งกำเนิด

- (1) ผ้าฝ้ายทอผสมขนแกะบ้านห้วยห้อมต้องผลิตในเขตพื้นที่ที่กำหนด และตามกระบวนการผลิตข้างต้น
- (2) กระบวนการผลิตจะต้องผ่านการควบคุมตรวจสอบ คือ มีการขึ้นทะเบียนผู้ผลิตผ้าฝ้ายทอผสมขนแกะบ้านห้วยห้อม รวมทั้งต้องมีเอกสารกำกับเพื่อการตรวจสอบย้อนกลับได้

6. เงื่อนไขที่นายทะเบียนกำหนดตามมาตรา 15

- (1) จัดให้มีระบบการตรวจสอบและควบคุม ทั้งกระบวนการผลิตในระดับผู้ผลิตและระดับจังหวัด
- (2) จัดให้มีการขึ้นทะเบียนผู้ผลิตและผู้ประกอบการสินค้า ที่ประสงค์จะขอใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ผ้าฝ้ายทอผสมขนแกะบ้านห้วยห้อม
- (3) ผู้ขอขึ้นทะเบียนจะต้องจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน สำหรับสมาชิกผู้ขอใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ผ้าฝ้ายทอผสมขนแกะบ้านห้วยห้อม

แผนที่แสดงแหล่งภูมิศาสตร์ ผ้าฝ้ายทอผสมขนแกะบ้านห้วยห้อม

ขอบเขตพื้นที่การผลิตผ้าฝ้ายทอผสมขนแกะบ้านห้วยห้อม อยู่ในชุมชนบ้านห้วยห้อม
ตำบลห้วยห้อม อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน